
Hvem skal sykmelde - legen eller pasienten?

FRA FORENINGEN

AARSETH HP

Landsstyret vedtok i oktober 1997 å pålegge sentralstyret å arbeide for at legens rolle i sykmeldingsarbeidet i arbeidsgiverperioden skulle utredes.

På bakgrunn av dette vedtaket har Legeforeningen hatt drøftinger både med Landsorganisasjonen (LO) og Sosial- og helsedepartementet. Fra tid til annen har problemstillingen også vært tatt opp i pressen. Ulike ledd i Legeforeningen har gitt sine synspunkter til kjenne i denne forbindelse. Saken ble nylig slått opp som en nyhetssak i forbindelse med at Arbeiderpartiets stortingsgruppe har fremmet et forslag om at kiropraktorer skal få rett til å sykmelde for en kortere periode.

Her er det snakk om hvorvidt egenmeldingsperioden kan utvides, for eksempel til en uke. Statistikk fra trygdeetatens viser at vi vil spare arbeidet med vel 300 000 sykmeldinger årlig. Etter meget forsiktige anslag er dette stipulert til 50 legeårverk, i tillegg legger det beslag på arbeidstid også hos mange andre yrkesgrupper.

Problemstillingene ved en slik omlegging er mangfoldige. Arbeidsgiverne vil være bekymret for at det totale fraværet øker. Arbeidstakerorganisasjonene vil være redd for at utvidet mulighet for egenmelding skal kobles til redusert ytelse under sykefravær. Fra legens side kan det fremheves at kravet om sykmelding gir legen en mulighet for å gripe inn med nødvendig diagnostikk og behandling.

Sykefraværet i Norge er større enn ønskelig og høyere enn i land det er naturlig å sammenlikne oss med. Tiltak som vil føre til økt sykefravær vil neppe være hensiktsmessig. Nå vet vi ikke at det ville bli slik. Ut fra hvordan befolkningen generelt bruker retten til egenmelding, kan man konstatere at folk ikke sykmelder seg for tre dager hvis det er tilstrekkelig med én eller to dager. I Trondheim kommune er det gjennomført en forsøksordning hvor ansatte ved 26 enheter fikk anledning til egenmelding i opptil en uke. Dette forsøket viste at sykefraværet i disse enhetene økte mindre enn i andre enheter i kommunen. Dessuten er det interessant at antall fire og fem dagers fravær har økt iforhold

til av seks og sju dagers fravær. Det kan altså se ut til at pasienten selv bidrar til å begrensesykmeldingsperioden i større grad enn det legen gjør. Legen skriver ut sykmelding for den antatt nødvendige periode, mens pasienten vurderer den aktuelle situasjonen fra dag til dag. Tilsvarende forsøksordninger har vært gjennomført av private firmaer av ulik størrelse, ofte med godt resultat.

Det er vanskelig å sammenlikne forholdene i Norge med andre nordiske land, fordi utvidet rett til egenmelding lett vil bli satt i sammenheng med redusert lønn under sykdom. Man kan derfor ikke trekke sikre konklusjoner av at både Danmark og Sverige har lavere sykefravær enn vi, selv om egenmeldingsbruken er betydelig større.

Et argument som ikke kan avvises, er at pasientens kontakt med lege for å få sykmelding kan bidra til nødvendigdiagnostikk og behandling. Imidlertid må vi erkjenne at de aller fleste ikke behøver sykmelding hos lege. Det bør derfor være andre mekanismer enn krav om sykmelding som avgjør om publikum kontakter lege eller ikke. Vi må kunne hatillit til at befolkningen selv kan vurdere om medisinsk undersøkelse er nødvendig eller om tilstanden kan observeres videre.

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) ser på en eventuell utvidet rett til egenmelding som ansvarsfraskrivelse fra legenes side. Vi takker for tilliten, men må sette et stort spørsmålstegn ved om legen har bedre mulighet enn pasienten til å vurdere berettigelsen av sykmelding fra fjerde til sjuende dag i et sykdomsforløp. Legen må uansett basere vurderingen på de opplysninger pasienten gir om tilstand og arbeidsforhold.

Medisinsk virksomhet skal være kunnskapsbasert. Vi har ingen kunnskap som tilsier at sykmelding fra lege etterutløpt egenmeldingsperiode fører til redusert fravær eller til raskere helbredelse. Tiden er derfor inne til seriøst å vurdere om dagens praksis er kunnskapsbasert. Partene bør sette seg sammen og utforme en forsøksordning for ett eller to fylker. Jeg ville ikke bli overrasket om konklusjonen av forsøket ble at både arbeidsgivere, arbeidstakere, trygdeetat og leger ville vinne på en omlegging av praksis.

Hans Petter Aarseth
president

Publisert: 20. mars 1999. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 26. februar 2026.